

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమద్భాగవతే ఉద్ధవగీతాసు
॥ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

పరస్వభావకర్మాణి న ప్రశంసేన్న గర్హయేత్ |
విశ్వమేకామకం పశ్యన్ ప్రకృత్యా పురుషేణ చ || 23.1 ||

పరస్వభావకర్మాణి యః ప్రశంసతి నిందతి |
స ఆశు భ్రశ్యతే స్వార్థాదసత్యభినివేశతః || 23.2 ||

తైజసే నిద్రయాఽఽపన్నే పిండస్థో నష్టచేతనః |
మాయాం ప్రాప్నోతి మృత్యుం వా తద్వన్నానార్థదృక్ పుమాన్ || 23.3 ||

కిం భద్రం కిమభద్రం వా ద్వైతస్యావస్తునః కియత్ |
వాచోదితం తదన్యతం మనసా ధ్యాతమేవ చ || 23.4 ||

ధాయాప్రత్యాహ్వాయాభాసా హ్యసంతోఽప్యర్థకారిణః |
ఏవం దేహాదయో భావా యచ్ఛంత్యామృత్యుతో భయం || 23.5 ||

ఆత్మైవ తదిదం విశ్వం సృజ్యతే సృజతి ప్రభుః |
త్రాయతే త్రాతి విశ్వాత్మా హ్రాయతే హరతీశ్వరః || 23.6 ||

తస్మాన్న హ్యేత్మనోఽన్యస్మాదన్యో భావో నిరూపితః |
నిరూపితేయం త్రివిధా నిర్మూల భాతిరాత్మని |
ఇదం గుణమయం విద్ధి త్రివిధం మాయయా కృతం || 23.7 ||

ఏతద్ విద్వాన్ మదుదితం జ్ఞానవిజ్ఞాననైపుణం |
న నిందతి న చ స్థాతి లోకే చరతి సూర్యవత్ || 23.8 ||

ప్రత్యక్షేణానుమానేన నిగమేనాత్మసంవిదా |
ఆద్యంతవదసజ్జాత్వా నిఃసంగో విచరేదిహ || 23.9 ||

శ్రీఉద్ధవ ఉవాచ
నైవాత్మనో న దేహస్య సంసృతిర్ప్రప్త్యదృశ్యయోః |
అనాత్మస్వదృశోరీశ కస్య స్యాదుపలభ్యతే || 23.10 ||

ఆత్మావ్యయోఽగుణః శుద్ధః స్వయంజ్యోతిరనావృతః |
అగ్నివద్ దారువదచిద్ దేహః కస్యేహ సంసృతిః || 23.11 ||

శ్రీభగవానువాచ
యావద్ దేహేంద్రియప్రాణైరాత్మనః సన్నికర్షణం |
సంసారః ఫలవాంస్తావదపార్థోఽప్యవివేకినః || 23.12 ||

అర్థే హ్యవిద్యమానేఽపి సంసృతిర్న నివర్తతే |
ధ్యాయతో విషయానస్య స్వప్నేఽనర్థాగమో యథా || 23.13 ||

యథా హ్యప్రతిబుద్ధస్య ప్రస్వాపో బహ్వానర్థభృత్ |
స ఏవ ప్రతిబుద్ధస్య న వై మోహాయ కల్పతే || 23.14 ||

శోకహర్షభయక్రోధ లోభమోహస్పృహదయః |
అహంకారస్య దృశ్యంతే జన్మ మృత్యుశ్చ నాత్మనః || 23.15 ||

దేహేంద్రియప్రాణమనోఽభిమానో
జీవోఽంతరాత్మా గుణకర్మమూర్తిః |
సూత్రం మహానిత్యురుధేవ గీతః
సంసార ఆధావతి కాలతంత్రః || 23.16 ||

అమూలమేతద్ బహురూపరూపితం
మనోవచఃప్రాణశరీరకర్మ |

జ్ఞానాసినోపాసనయా శితేన -

చ్ఛిత్త్వా మునిర్గాం విచరత్యతృప్తః || 23.17 ||

జ్ఞానం వివేకో నిగమస్తపశ్చ

ప్రత్యక్షమైతిహ్యమథానుమానం |

ఆద్యంతయోరస్య యదేవ కేవలం

కాలశ్చ హేతుశ్చ తదేవ మధ్యే || 23.18 ||

యథా హిరణ్యం స్వకృతం పురస్తాత్

పశ్చాచ్ఛ సర్వస్య హిరణ్మయస్య |

తదేవ మధ్యే వ్యవహార్యమాణం

నానాపదేశైరహమస్య తద్వత్ || 23.19 ||

విజ్ఞానమేతత్త్రియవస్థమంగ

గుణత్రయం కారణకర్మకర్తృ |

సమన్వయేన వ్యతిరేకతశ్చ

యేనైవ తుర్యేణ తదేవ సత్యం || 23.20 ||

న యత్ పురస్తాదుత యన్న పశ్చా -

న్మధ్యే చ తన్న వ్యపదేశమాత్రం |

భూతం ప్రసిద్ధం చ పరేణ యద్ య -

త్తదేవ తత్ స్యాదితి మే మనీషా || 23.21 ||

అవిద్యమానోఽప్యవభాసతే యో

వైకారికో రాజససర్గ ఏషః |

బ్రహ్మ స్వయం జ్యోతిరతో విభాతి

బ్రహ్మాంద్రియార్థాత్మవికారచిత్రం || 23.22 ||

ఏవం స్ఫుటం బ్రహ్మవివేకహేతుభిః

పరాపవాదేన విశారదేన |

చిత్త్వాఽఽత్మసందేహముపారమేత
స్వానందతుష్టోఽఖిలకాముకేభ్యః || 23.23 ||

నాత్మా వపుః పార్థివమింద్రియాణి
దేవా హ్యసుర్వాయుజలం హుతాశః |
మనోఽన్నమాత్రం ధిషణా చ సత్త్వ -
మహంకృతిః ఖం క్షితిరర్థసామ్యం || 23.24 ||

సమాహితైః కః కరణైర్గుణాత్మభి -
ర్గుణో భవేన్మత్ సువివిక్తధామ్నః |
విక్షిప్యమాణైరుత కిం ను దూషణం
ఘనైరుపేతైర్విగతై రవేః కిం || 23.25 ||

యథా నభో వాయ్వనలాంబుభూగుణై -
ర్గతాగతైర్వర్తుగుణైర్న సజ్జతే |
తథాక్షరం సత్త్వరజస్తమోమలై -
రహంమతేః సంసృతిహేతుభిః పరం || 23.26 ||

తథాపి సంగః పరివర్జనీయో
గుణేషు మాయారచితేషు తావత్ |
మద్భక్తియోగేన దృఢేన యావద్
రజో నిరస్యేత మనఃకషాయః || 23.27 ||

యథాఽఽమయోఽసాధుచికిత్సితో నృణాం
పునః పునః సంతుదతి ప్రరోహన్ |
ఏవం మనోఽపక్వకషాయకర్మ
కుయోగినం విధ్యతి సర్వసంగం || 23.28 ||

కుయోగినో యే విహితాంతరాయై -
 ర్మనుష్యభూతైస్త్రైదశోపసృష్టైః |
 తే ప్రాక్తనాభ్యాసబలేన భూయో
 యుంజంతి యోగం న తు కర్మతంత్రం || 23.29 ||

కరోతి కర్మ క్రియతే చ జంతుః
 కేనాప్యసౌ చోదిత ఆనిపాతాత్ |
 న తత్ర విద్వాన్ ప్రకృతౌ స్థితోఽపి
 నివృత్తతృష్ణః స్వసుఖానుభూత్యా || 23.30 ||

తిష్ఠంతమాసీనముత వ్రజంతం
 శయానముక్షంతమదంతమన్నం |
 స్వభావమన్యత్ కిమపీహమాన -
 మాత్మానమాత్మస్థమతిర్న వేద || 23.31 ||

యది స్మ పశ్యత్యసదింద్రియార్థం
 నానానుమానేన విరుద్ధమన్యత్ |
 న మన్యతే వస్తుతయా మనీషీ
 స్వాప్నం యథోత్థాయ తిరోదధానం || 23.32 ||

పూర్వం గృహీతం గుణకర్మచిత్ర -
 మజ్ఞానమాత్మన్యవివిక్తమంగ |
 నివర్తతే తత్ పునరీక్షయైవ
 న గృహ్యతే నాపి విస్మయ ఆత్మా || 23.33 ||

యథా హి భానోరుదయో నృచక్షుషాం
 తమో నిహన్యాన్న తు సద్ విధత్తే |
 ఏవం సమీక్షా నిపుణా సతీ మే
 హన్యాత్తమిన్ద్రం పురుషస్య బుద్ధేః || 23.34 ||

ఏష స్వయంజ్యోతిరజోఽప్రమేయో మహానుభూతిః సకలానుభూతిః |
ఏకోఽద్వితీయో వచసాం విరామే యేనేషితా వాగసవశ్చరంతి || 23.35 ||

ఏతావానాత్మసమ్మోహో యద్ వికల్పస్తు కేవలే |
ఆత్మన్నతే స్వమాత్మానమవలంబో న యస్య హి || 23.36 ||

యన్నామాకృతిభిర్గ్రాహ్యం పంచవర్ణమబాధితం |
వ్యర్థేనాప్యర్థవాదోఽయం ద్వయం పండితమానినాం || 23.37 ||

యోగినోఽపక్వయోగస్య యుంజతః కాయ ఉత్థితైః |
ఉపసర్గైర్విహన్యేత తత్రాయం విహితో విధిః || 23.38 ||

యోగధారణయా కాంశ్చిదాసనైర్ధారణాన్వితైః |
తపోమంత్రోషధైః కాంశ్చిదుపసర్గాన్ వినిర్దహేత్ || 23.39 ||

కాంశ్చిన్మమానుష్యానేన నామసంకీర్తనాదిభిః |
యోగేశ్వరానువృత్త్యా వా హన్యాదశుభదాంఛనైః || 23.40 ||

కేచిద్ దేహమిమం ధీరాః సుకల్పం వయసి స్థిరం |
విధాయ వివిధోపాయైరథ యుంజంతి సిద్ధయే || 23.41 ||

న హి తత్ కుశలాదృత్యం తదాయాసో హ్యపార్థకః |
అంతవత్త్వాచ్ఛరీరస్య ఫలస్యేవ వనస్పతేః || 23.42 ||

యోగం నిషేవతో నిత్యం కాయశ్చేత్ కల్పతామియాత్ |
తచ్ఛృద్ధధ్యాన్న మతిమాన్ యోగముత్సృజ్య మత్పరః || 23.43 ||

యోగచర్యామిమాం యోగీ విచరన్ మదపాశ్రయః |
నాంతరాయైర్విహన్యేత నిఃస్పృహః స్వసుఖానుభూః || 23.44 ||

|| ఇతి ఉద్ధవగీతాసు త్రయోవింశోఽధ్యాయః సమాప్తః ||